

DRAGOJLA JARNEVIĆ I NJEZINO UČITELJEVANJE¹

Ana Batinić

UDK: 821.163.42-94.09Jarnević, D.

U ovome članku nastojat će se ponuditi analiza djela *Moje učiteljvanje. Crtica iz života jedne – gospoje* Dragojle (Karoline) Jarnević (1812. – 1875.). Riječ je o djelu koje je ostalo sačuvano u rukopisu, i to u književnoj ostavštini autoričina dugogodišnjeg prijatelja Ivana Trnskoga. Autograf, koji obuhvaća ukupno 39 stranica, nije datiran, no prema nekim indikacijama iz same naracije moguće je pretpostaviti da je nastao u zreлом razdoblju autoričina života, nakon 1850. godine. Književni je diskurs glavna odlika ovoga teksta, no ispod literarnog plašta, Dragojla Jarnević čitatelju predstavlja svoje pedagoške stavove koje je kao odgojiteljica i učiteljica unapređivala i promovirala, što uvelike pridonosi njegovu didakticizmu. U narativnom smislu, ona to čini na specifičan način, služeći se pripovjednom tehnikom »priče u priči« to jest strukturiranjem naracije pomoću dvostrukog pripovjednog subjekta. Narativ počinje kratkim uvodom koji iznosi glas prve pripovjedačice, a potom se nastavlja pripovijedanjem drugog pripovjednog subjekta, gospoje Ruž(ice) – zapravo svojevrsnoga autoričina alter ega. Interpretacijom crtice *Moje učiteljvanje*, koju se osim u književnom ključu može čitati i analizirati i kao nefikcionalan, autoreferencijalni, pa i autobiografski tekst, nastojao se staviti naglasak na drugačija promišljanja o društvenoj

¹ Istraživanje predstavljeno ovim člankom provedeno je u okviru projekta »Moderne misleće žene. Intelektualni razvoj žena u Hrvatskoj 20. stoljeća« (IP-2018-01-3732), koji se odvija uz financijsku potporu Hrvatske zaklade za znanost. Skraćena inačica ovoga teksta pripremljena je za objavljivanje u *Antologiji hrvatskih intelektualki*, koja će biti tiskana kao jedan od rezultata spomenutog znanstveno-istraživačkog projekta.

uloži žene te na isticanje važnosti omogućavanja obrazovanja djevojčicama, dakle na teme s kojima se višestruko susrećemo i u autoričinu *Dnevniku*.

Ključne riječi: Dragojla Jarnević; neobjavljeni autograf; *Moje učiteljvanje. Crtica iz života jedne – gospoje*; autoreferencijalnost; društveni položaj žene u 19. stoljeću

Opus karlovačke književnice Dragojle Jarnević (Karlovac, 1812. – Karlovac, 1875.) obuhvaća poeziju, prozu, dramska djela i dnevničke zapise koji su joj i osigurali mjesto u književnome kanonu. Potječe iz trgovačke obitelji koja je nakon smrti njezina oca počela propadati, što je rezultiralo nemogućnošću obrazovanja za nju i njezinu braću i sestre. Nakon završene njemačke osnovne škole, zarađivala je za život šivanjem, a jedno vrijeme radila je i kao guvernanta u Grazu, Trstu i Veneciji. Kasnije se bavila pedagoškim radom, stekavši svojim djelovanjem autoritet na tom području, a od 1853. do 1866. vodila je privatnu školu u Pribiću. U stalnoj želji za stjecanjem znanja, samoobrazovala se pomoću literature koju je posuđivala od prijatelja i poznanika (Lukšić 2010: 203-204), a bila je i prva hrvatska alpinistica i planinarka (usp. Krajcar). Kako navodi Irena Lukšić, postoje indicacije da nije umrla prirodnom smrću, nego da je zbog nasljedstva otrovana. Od 1839. domoljubnom se poezijom javlja u časopisu *Danica* i upravo je zahvaljujući pjesničkim radovima upoznala predstavnike intelektualne elite, među kojima se kao najznačajniji ističe pjesnik Ivan Trnski, »s kojim je godinama bila u intenzivnoj emocionalnoj vezi« (Lukšić 2010: 204), i s čijom je književnom ostavštinom u arhiv Akademijina Odsjeka za povijest hrvatske književnosti i dospio rukopis naslovljen *Moje učiteljvanje. Crtica iz života jedne – gospoje*.² Domoljubno-poučne, romantičarsko-sentimentalne pripovijetke okupila je u zbirci *Domorodne poviesti* (1843.).

Pripovijetke koje je 50-ih i 60-ih godina 19. stoljeća objavljivala u periodici uklapaju se u kontekst tadašnje hajdučko-turske novelistike. U njima je uočljiv

² Osobni fond Dragojle Jarnević, Arhiv Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb (signatura: HR-AHAZU-KN-77). Rukopis je digitaliziran i u postupku je objavljivanja u digitalnom repozitoriju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (<https://dizbi.hazu.hr>) te na <https://www.icarushrvatska.hr/priceizarhiva/hazu-kg>.

interes za psihologiziranje protagonista, posebice naglašavanje njihovih karakternih osobina pomoću kojih autorica nastoji utjecati na čitateljsku publiku. Roman *Dva pira*, koji je izlazio u *Domobranu* (1864.), smatra se jednim od prvih »izvornih i zaokruženih romana novije hrvatske književnosti« (Lukšić 2010: 203). *Dva pira* pokazuje i autoričino zanatsko umijeće u građenju kompozicije, budući da je mrežu nevjerojatnih priča autorica vješto povezala skladno umetnutim epistolarnim odlomcima koji imaju ulogu komentara radnje. Tematski, roman obrađuje emocionalno sazrijevanje plemkinje Blaženke Nehajković, a njezin se životni put poklapa s najvažnijim autoričnim životopisnim točkama, posebice onom koja opisuje nesretna ljubavna iskustva. U književnopovijesnom smislu, najvažnijim djelom Dragojle Jarnević smatra se njezin *Dnevnik*, koji obuhvaća razdoblje od četrdeset jedne godine. Na ukupno 1194 stranice autorica iznosi svoj život bez ustezanja, a predviđanja Adele Milčinović u prvoj životopisnoj studiji o književnici, o tome da nikada neće biti objavljen³ ipak nisu ostala ostvarena.⁴ Dragojla Jarnević dnevnik je 1. siječnja 1833. počela pisati na njemačkome (u kasnijoj dobi, 1872. – 1873., prevela je taj dio na hrvatski), a od 1841. pa sve do 10. studenoga 1874. vodila ga je na hrvatskom (Žužul 2014: 389). U njemu prikazuje društveno-politički, kulturni, ali i osobni život 19. stoljeća s osvrtima na vlastito književno stvaranje. Dnevnički zapisi prožeti su intertekstualnim dodacima: novinskim citatima, ulomcima vlastitih tekstova, komentarima aktualnih događanja, opisima prirodnih pojava, metafizičkim promišljanjima, bolesničkom dokumentacijom, intimnim iskazima, putopisno-dokumentarističkim reportažama i slično.

Autorica potpisuje i tri drame (*Duvna*, *Veronika Desinićeva* i *Marija, kraljica ugarsko-hrvatska*), od kojih nijedna nije tiskana u cijelosti ili doživjela premijeru na sceni, a napisala je i više stručnih radova posvećenih pedagoškoj problematici i »uzgoju« djevojaka (v. Lukšić 2010: 203-204). Među mnogim prikazima i kritičkim osvrtima na djelo(vanje) Dragojle Jarnević ističu se članak koji je dr.

³ »Već radi svoje ogromnosti ne će taj dnevnik valjda nigda ugledati u cijelosti štampu. Ali imade još jedan razlog, koji govori za to, da se dnevnik Jarnevićeve ne objelodanjuje. Taj je dnevnik napisala žena, pa se u njem Dragojla Jarnevićeva očituje u prvom redu kao žena.« (Milčinović 1907: 6).

⁴ Prvo izdanje donosi odabrane ulomke pod naslovom *Život jedne žene*. Odabrane strane dnevnika (1958., prir. Stanko Dvoržak), a drugo, integralno priredila je Irena Lukšić 2000. godine. Također, dijelovi *Dnevnika* objavljeni su i u autoričnim *Izabranim djelima* (Jarnević 2003.).

Nikola Andrić 1906. objavio u *Narodnim novinama* pod naslovom »Književni portrait Dragojle Jarnevićeve« te njegova književnopovijesna sinteza *Pod apsolutizmom. Historija šestoga decenija hrvatske književnosti. (1850–1860.)*, tiskana iste godine. Ističu se po tome što su mnogi u njima izneseni komentari kasnije prenošeni i ugrađivani u književnopovijesni diskurs o književnici – poput stigme. Prvom rečenicom prethodno spomenutog članka predstavlja je kao jednu »od najvažnijih naših žena«, neku našu George Sand i našu najveću usidjelicu, i to, kako je napisao, samosvjesnu

koja se – preko pola svoga vijeka – nije htjela nikojemu muškarcu priljubiti samo poradi toga, što ju je prvi ljubavnik, uz kojega je bila spremna život provesti, ostavio, razbudivši u njoj osjećaj ljubljenja. [...] Tjelesnim svojim ustrojem nije se mogla osobito podičiti, a glava i prsa su je pobolijevala do groba. Još se bio i reumatizam pridružio. Pored toga pratila ju je nepriličnost jedne od djetinjstva joj preostale tjelesne mahne, koja joj je sama sobom uskraćivala sreću daljnjega života. Zato joj se eto duša nije ni mogla potpuno uznijeti u carstvo ružičnih snova. (Andrić 1906a: 1)

I ove su rečenice, dakle, nešto što je obuhvaćeno naslovom »Književni portrait«. Ipak, u zaključku portreta Andrić joj priznaje dar za istančanu psihološku analizu, odajući joj priznanje kao dobroj pripovjedačici koja je u vrijeme apsolutističkog režima uspijevala ponuditi hrvatskom čitateljstvu opće, zabavne literarne teme kao barem nekakvu alternativu njemačkoj književnosti.

Autograf *Moje učiteljvanje. Crtica iz života jedne – gospoje* obuhvaća ukupno 39 rukom ispisanih stranica. Nije datiran, no prema nekim indikacijama iz same naracije – primjerice, spominjanje *Danice ilirske*, koja je izlazila od 1836. do 1843., u kojoj se Jarnević uz pomoć Trnskoga prvi put predstavila javnosti (Dragičević 2017: 113-114), zatim navođenje 1848. godine kao godine prevrata – moguće je pretpostaviti da je nastao u zreлом razdoblju autoričina života, nakon 1850. godine. Pojedine se riječi pojavljuju u iskrivljenim oblicima (primjerice »varaš« (varoš), »umaljiti« (umanjiti), »očekavah« (očekivah) i sl.), što je odraz autoričina nesavršenog baratanja hrvatskim jezikom, koji nikada nije u potpunosti svladala (Andrić 1906a: 1; Detoni Dujmić 1998: 72; Dragičević 2017: 108). Književni je diskurs glavna odlika ovoga teksta, no ispod literarnog plašta, Dragojla Jarnević čitatelju predstavlja svoje pedagoške stavove koje je kao

odgojiteljica i učiteljica unapređivala i promovirala, što uvelike pridonosi njegovu didaktičizmu. U narativnom smislu, ona to čini na specifičan način, služeći se pripovjednom tehnikom »priče u priči« to jest strukturiranjem naracije pomoću dvostrukog pripovjednog subjekta. Narativ počinje kratkim uvodom koji iznosi glas prve pripovjedačice, a potom se nastavlja pripovijedanjem drugog pripovjednog subjekta, gospoje Ruž(ic)e – zapravo svojevrsnoga autoričina alter ega,⁵ a svakako idealom i uzor-ženom – koju prvi pripovjedni subjekt susreće u toplicama. Ruža iznosi svoj životni put, koji se, začudo, u pojedinim detaljima preklapa ne samo s biografijom Dragojle Jarnević, nego i s biografijom još jedne hrvatske autorice novijega vremena – Marije Jurić Zagorke (1873. – 1957.). Ružin je otac bio upravitelj grofovskog imanja, a školovala se u Varaždinu, u manastiru kod *duvna*.⁶ Još kao djevojčica, Ruža je osjećala empatiju prema kmetovima, koja joj, uz duboko ukorijenjen kršćanski svjetonazor, nije dopuštala ravnodušnost prema njihovom bezobzirnom iskorištavanju. Poticaj na čitanje knjiga Ruži je dolazio od obaju roditelja, ali ipak se to doživljavalo kao nešto što pripada slobodnom vremenu i razbibrizi. Autorica u ovom tekstu nije propustila priliku iznijeti kritiku čitanja njemačke literature,⁷ što je posebno naglašeno Ružinom radošću u trenutku kad joj otac iz Zagreba donosi *Danicu ilirsku* i govori o rodoljubnim nastojanjima Ljudevita Gaja i ostalih preporoditelja. Na njezino je čitanje i općenito težnju ka obrazovanju, međutim, izrazito negativno gledao župnik. Lik župnika poslužio je Dragojli Jarnević za ocrtavanje cijeloga niza rigidnih, nazadnih stavova prema

⁵ Iznosimo ovu tvrdnju posve svjesni njezina biografizma, kao i činjenice da suvremeni pristupi književnom tekstu odbacuju povlačenje analogije između autora i autorova pripovjedača kao zastarjelo pozitivističko nasljeđe, čak i u slučaju kada je jasno da je tekst autobiografski. Primjerice, analizirajući autoričin *Dnevnik*, Ivana Žužul, u skladu s de Manovim shvaćanjem autobiografije kao obezličjenja, polazi od pretpostavke da ako je u tom djelu i oblikovan neki pripovjedni subjekt, on koliko jest, toliko i nije autoričin dvojnjak, budući da je svaki autobiografski tekst nestabilan i potkopava vlastiti žanr, kao i ideju autentičnosti na kojoj se temelji (Žužul 2014: 390).

⁶ I Zagorkin je otac Ivan Jurić bio upravitelj plemićkih imanja (grofa Erdödyja, potom baruna Geze Raucha), a Zagorka je također s imanja Golubovec u blizini Krapine poslana na školovanje u Varaždin te nakon toga u Višu djevojačku školu u samostanu Sestara milosrdnica u Zagrebu.

⁷ Premda odgojena na njemačkom jeziku i književnosti, Dragojla Jarnević u preporodnom je okruženju pisanje držala načinom oduženja domovini (Detoni Dujmić 1998: 72).

društvenom položaju žena i njihovu pravu na obrazovanje.⁸ Stoga sraz u pogledima na svijet između Ruže i župnika tinja kao permanentni izvor njihova međusobnoga sukoba, koji nije ništa drugo nego predodžba borbe za društvenu ravnopravnost žena u praksi. Župnik je prikazan kao oličenje zagovaratelja patrijarhalnog svjetonazora, prema kojemu ženi nije potrebno školovanje, štoviše, ženama se uglavnom odriče i zdrav razum.⁹ No ako im se tako nešto kojim slučajem i prizna, svejedno bi glavna ženska odlika trebala biti čednost. Župnik se protivio i Ružinu podučavanju kmetova vjeronauku, a poseban je bijes izazvalo kad je saznao da je Ruža čitanju i pisanju naučila mlinarevu jedinicu Jelku.

No osim tih vještina, kao i znanja iz književnosti, povijesti, zemljopisa, prirodopisa, matematike, Ruža spoznaje da nije dovoljno biti »samo« učiteljica, nego da za oblikovanje kvalitetne osobe mora posegnuti i za odgojiteljskim metodama koje će utjecati na djetetovu ćud. U ovome kontekstu autorica tematizira i muško-ženske odnose, kritički putem pripovjedača komentirajući koketno ponašanje pojedinih djevojaka i žena, što pripisuje jednoj od najnepoželjnijih karakternih osobina: taštini. Dotiče se Dragojla Jarnević i bračne zajednice, o kojoj progovara putem lika Ruže: »U istinu pak neželih poći zamuž, jerbo bijah u pogledu ovoga nešto prebirljiva. Stoga mi rekoše, da sam ohola. [...] Vrlinu čovjeka željaše moje srce, ne pako bogataša ili mogućnika. Dokle se takav nepojavi

⁸ Kritiku klera iznosila je i u *Dnevniku*, smatrajući ponašanje i način života dijela svećenstva za moralnu osudu (usp. Dragičević 2017: 110).

⁹ O mukotrpnosti i sporosti svjetonazorskih pomaka u smjeru prava žena na obrazovanje tj. o preprekama na koje su nailazile žene koje su željele nešto više od submisivnog uklapanja u tradicijom zadane kalupe, svjedoče i ove rečenice ispisane pola stoljeća kasnije, iz pisma povjesničara umjetnosti, slikara te kulturnog i javnog djelatnika Isidora Kršnjavoga (1845. – 1927.), upućenog 1904. godine prirodoslovcu i književniku Miroslavu Hirtzu (1878. – 1944.): »U ženskom pitanju ste po mom uvjerenju zabrazdili u posve krivo shvaćanje. Scienim da bi ženske već jedino zato morale svršavati sveučilište da budu dostojne drugarice inteligentnih ljudi.« (Zagreb, [21]. listopada 1904.) – književna ostavština Miroslava Hirtza. Arhiv Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb. Signatura: HR-AHAZU-KN-67. Ovaj je stav tim zanimljiviji u svjetlu činjenice da je Kršnjavi bio jedan od glavnih inicijatora osnivanja Privremenog ženskog liceja u Zagrebu 1892. godine, koji je u tome vidio mogućnost ostvarivanja ideje realne gimnazije za koju se svesrdno zalagao (Ograjšek Gorenjak 2006: 154).

odlučnih djevovati. Samo meni ravan na srcu i duši mogao me usrećiti.«¹⁰ Ruža je, dakle, barem u ovom prvom dijelu crtice, kao i Dragojla Jarnević, usidjelica, što je u dominantnom (znači muškom) društvenom diskursu sredine 19. stoljeća nosilo izrazito negativnu stigmju, budući da su »stare cure« percipirane kao neženstvene, aseksualne te udaljene od svojega iskonskog, prirodnog identiteta uz koje se povezuje trajno stanje nesigurnosti te subverzivan i prijeteći učinak na heteroseksualnu kulturnu matricu odnosno ustaljeni društveni poredak. U književnosti, njihovi su životi uglavnom predočeni kao isprazni, a one same često prezirane kao manjkave, očajnice ili mrziteljice muškaraca, pa su smatrane nezahvalnim književnim subjektom.¹¹ Iznimka bi vjerojatno bili književni likovi učiteljica, poput ovdje spomenute Ruže ili Tugomile iz istoimene pripovijesti Jagode Truhelke, budući da je za njih na snazi bila zabrana udavanja. Naime, prema zakonu iz 1869., učiteljice u Austro-Ugarskoj Monarhiji smjele su podučavati samo u prva četiri razreda osnovne škole, zarađivale su manje od svojih muških kolega za isti obujam posla i bile su dodatno diskriminirane zabranom udavanja (Blasin – Marković 2006: 79). U Hrvatskoj taj je zakon bio na snazi sve do 1907. Učiteljice bi izgubile posao nakon udaje, osim u slučaju kad bi se udale za učitelja (Košutić-Brozović 2001: 104-110).

Drugi dio *Mojeg učiteljevanja*, odnosno Ružina pripovijedanja, kronološki počinje »nakon prevrata«, to jest nakon revolucionarne 1848. godine koju su obilježili društveni i nacionalni nemiri u Europi. Ruža se našla u ulozi zamjenjske

¹⁰ Premda suvremena književno-teoretska misao, kako je već spomenuto, strogo odvaja autora od pripovjedača/lika, u ovom slučaju nemoguće je ne uočiti analogiju između Ruže i Dragojle Jarnević, koju je vlastiti izbor življenja kao neudane žene i još k tome književnice naveo da u većini svojih zapisa preispituje društvene norme, posebno u kontekstu očekivanja koja su se nametala ženama i predrasudama prema njima ako ih nisu ispunjavale (Dragičević, 2017: 111). Iz dnevničkih stranica očito je da Dragojli Jarnević nije nedostajalo prosaca i udvarača, no ona ih je redom odbijala, a njezino je usidjelištvo rezultat nepronalaženja muškarca koji bi joj bio adekvatan partner: »Vrlina muža kadra bi bila predobiti moju volju. Ali takav muž nije do mene dospio! Oni pako koji mi se nudiše, nebijaše ni jedan vrstan biti mi suprug po želji« (Jarnević, *Dnevnik*, prema Dragičević 2017: 112).

¹¹ O kulturalnim reprezentacijama usidjelica, analizirajući *Dnevnik* Dragojle Jarnević i *Ševu* Dezsőa Kosztolányja pisale su Ivana Žužul i Kristina Peternai Andrić (v. Žužul – Peternai Andrić 2018: 23).

supruge i majke-učiteljice-odgojiteljice trima djevojčicama nakon što je njihova majka, Ružina prijateljica, preminula od sušice.

Crticu *Moje učiteljvanje*, osim u književnom ključu, može se čitati i analizirati i kao nefikcionalan, autoreferencijalni, pa i autobiografski tekst, kojim se iznose drugačija promišljanja o društvenoj ulozi žene te ističe važnost omogućavanja obrazovanja djevojčicama, dakle teme s kojima se višestruko susrećemo i u autoričinu *Dnevniku*.¹² I ovim djelom, putem svojih pripovjednih subjekata, Dragojla Jarnević pružila je otpor prema degradaciji žena u patrijarhalnoj hijerarhiji, nudeći primjerom protagonistice Ruže smjerokaz prema kvalitetnijem, naprednijem i jednakopravnijem društvu.

Stoga, kao i u *Dnevniku* u kojemu je pripovjedni subjekt ambivalentna kategorija koja nastaje i nestaje na granici zbilje i fikcije (usp. Žužul 2014: 390), i narativ *Moje učiteljvanje* možemo promatrati upravo iz toga motrišta. Autoričin glas/glas pripovjednog subjekta omotan je u njemu debljim slojem fikcije, no ipak putem protagonistice/pripovjedačice Ruže uočavamo izbijanje i plasiranje autoričinih stavova i razmišljanja. U tom smislu, i ponuđeno se čitanje crtice *Moje učiteljvanje*, odnosno viđenje fikcije kao faksije može smatrati uvjetnim, tek jednim od mogućih upisivanja značenja u tekst koji je bio predmet ove analize.

LITERATURA

- Andrić, Nikola. 1906a. »Književni portrait Dragojle Jarnevićeve«, *Narodne novine*, g. LXXII, br. 148, str. 1.
- Andrić, Nikola. 1906b. *Pod apsolutizmom. Historija šestoga decenija hrvatske književnosti. (1850–1860.)*. Dionička tiskara u Zagrebu, Zagreb.
- Blasin, Barbara – Marković, Igor. 2006. *Ženski vodič kroz Zagreb*, Meandar – B.a.B.e., Zagreb.
- Detoni Dujmić, Dunja. 1998. *Ljepša polovica književnosti*. Matica hrvatska, Zagreb.
- Dragičević, Josipa. 2017. *Književnost u hramu ljubavi. Hrvatska nacija, rod i književnost u prvoj polovici 19. stoljeća*. Ex libris, Zagreb.

¹² Još neke tematske poveznice s *Dnevníkom* jesu i iznošenje kritičkog stava prema Hrvatima kao naciji te iskazivanje rodoljubnih stremljenja.

- Jarnević, Dragojla. 1958. Život jedne žene. Odabrane strane dnevnika, prir. Stanko Dvoržak, *Domaći pisci*. Znanje, Zagreb.
- Jarnević, Dragojla. 2000. *Dnevnik*, prir. Irena Lukšić. Matica hrvatska, Karlovac.
- Jarnević, Dragojla. 2003. *Izabrana djela*, prir. Dunja Detoni Dujmić. Matica hrvatska, Zagreb.
- Košutić-Brozović, Nevenka. 2001. »Ženski udio u književnom životu hrvatske moderne«, *Dani Hvarškoga kazališta. Književnost i kazalište hrvatske moderne: bilanca stoljeća*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Književni krug, Zagreb – Split, str. 104-111.
- Lukšić, Irena. 2010. *Jarnević, Dragojla (Karolina). Hrvatska književna enciklopedija*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb.
- Milčinović, Adela. 1907. *Dragojla Jarnevićeva. Životopisna studija*. Hrvatska knjižara i industrija papira Lav. Klein, Zagreb.
- Ograjšek Gorenjak, Ida. 2006. »Otvaranje Ženskog liceja u Zagrebu«. *Povijest u nastavi*, vol. IV, br. 8 (2), 147-176.
- Žužul, Ivana. 2014. »'Prava' muževna žena. O rodnoj transgresivnosti u Dnevniku Dragojle Jarnević«, *Makedonsko-hrvatski književni, kulturni i jazični vrski*, ur. Maja Tošić Jakimovska. Institut za Makedonska literatura, Skoplje, str. 389-403.
- Žužul, Ivana – Peternai Andrić, Kristina. 2018. »Imaginarna usidjelica. Kulturalne reprezentacije usidjelice u Dnevniku Dragojle Jarnević i Ševi Dezsőa Kosztolányija«, *Književna smotra. Časopis za svjetsku književnost*, vol. 50, br. 187 (1), 23–36.

MREŽNI IZVORI

- Krajcar, Dražen. Dragojla Jarnević – prva hrvatska alpinistica – 1812. <https://povijest.hr/nadanasnjidan/prva-hrvatska-alpinistica-1812/> (posjet 12. siječnja 2021.)

ARHIVSKI IZVORI

- Osobni fond Dragojle Jarnević. Arhiv Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb. Signatura: HR-AHAZU-KN-77.
- Književna ostavština Miroslava Hirtza. Arhiv Odsjeka za povijest hrvatske književnosti Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb. Signatura: HR-AHAZU-KN-67.

DRAGOJLA JARNEVIĆ AND HER *MY TEACHING CAREER. SKETCH FROM THE LIFE OF A – LADY*

A b s t r a c t

The article gives an analysis of the work *My Teaching Career. Sketch from the life of a – lady* by Dragojla (Karolina) Jarnević (1812–1875). This is a work that has survived in manuscript, in the literary estate of the author's friend of many years, Ivan Trnski. The autograph, which consists of a total of 39 pages, is not dated, but from certain clues in the narration itself it is possible to guess that it was written in the riper period of the author's life, after 1850. The main feature of this text is its literary discourse, but underneath the cloak of literature, Dragojla Jarnević conveys to the reader the educational views that as educator and teacher she advanced and promoted, which contributes in a large way to the didactic nature of the work. From the viewpoint of narrative, she does this in a particular manner, making use of the narrative device of the story within a story, in other words, by structuring the narration with the use of a dual narrating subject. The narrative begins with a short introduction set forth by the voice of the first (female) narrator, and then continues with the narration of the second narrative subject, Ruža (Ružica), in fact a kind of alter ego for the author. In the interpretation of the sketch *My Teaching Career* which as well as in a literary key can also be read and analysed as a non-fictional, self-referential and indeed autobiographical text, there was an endeavour to place the emphasis on different ways of thinking about the social role of woman and to bring out the importance of enabling girls to be educated, themes, then, that we come across multiple times in the same author's *Diary* as well.

Keywords: Dragojla Jarnević; unpublished autograph; *My Teaching Career. Sketch from the life of a – lady*; self-referentiality; social position of women in the 19th century